

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

367

L

35

Digitized by Google

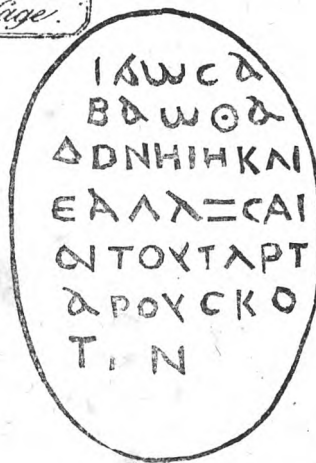
DE

VARIA RATIONE

INSCRIPTIONES

INTERPRETANDI OBSCURAS.

*Koninklijke
Bibliotheek
te's Hage.*

FRANCOFURTI AD MOENUM

APUD FRANCISCUM VARRENTRAPPE.

Ulricus Friedericus Kopp

Hassus Cassellanus

Christiano Danieli Beck

eruditorum principi

salutem.

Haud sine causa miraris, vir doctissime, decennium præterlapsum esse ab illo tempore quo priora duo *palaeographiae criticae* volumina prodierint, neque tertium, de quo jam pridem quaesisses, illis additum. Quos quidem labores meos quum tibi non displicuisse magnopere semper gloriatus sim; certiore te facere nunc juvat, tertiam illam partem brevi tempore in publicum prodituram esse hoc fere modo inscribendam: »*De difficultate interpretandi ea, quae olim subobscura, vel barbare vel alienis a sermone literis, sunt inscripta.*« Qua de re quum nemo adhuc curatius scripsisset, eademque de causa permultae prisci aevi reliquiae, quasi folia essent sibyllae, intactae adhuc et haud intellectae in museis jacerent; haud ingratam fore operam

arbitratus sum, qua hanc non solum materiam tractarem, sed quaestionem etiam discuterem *de vera et falsa ejusmodi inscriptiones interpretandi ratione*. Quod quidem propositum meum clarius tibi exponere nequeo, quam decerpendis e prooemio paucis, quae sequuntur.

Etenim neminem fore, equidem arbitratus sum, qui ex monimentis supposititiis veri quidquam aut erui aut probari posse sibi persuadeat. Quoniam autem falsi nota, quam merito inurimus ei, quod *totum* est *suppositum*, inuri etiam debet *adulteratis* genuini monimenti *partibus*; ex his non magis elici posse quae fide digna sint, consentaneum est. Ac nihil refert dolone sint mutatae literae antiquae an bona criticorum nostratium fide. Quodvis enim vetustatis monimentum, simulac immutatum qualiscunque disciplinae praesidio fuerit, sincerum jam ac vetustum esse desinit, nec dissimulata sua forma testimonium deinde grave firmumque praebere poterit. Quae quum adeo certa esse et explorata sentirem, ut a nemine in dubium vocari possent; aegerrime semper tuli nimiam quorundam audaciam, qua priscorum monimentorum literas, quae quo minus sententiam intelligerent impedimento ipsis erant, pro luitu corrigerent, vel prorsus etiam ejicerent

aliasque earum in locum substituerent, quo facilius sententiā temere conjecta defendi posset. De ista igitur licentia quum non solum publice (Heidelb. Jahrb. 1824. p. 433. 1825. p. 690. sequ. Bild. und Schrift. der Vorzeit. I. 210. 218. 232. 248. 254. 261. 262. 267. II. 181), sed privatim etiam cum viris doctis saepenumero conquestus essem; controversia inde cum philologis aliquot, qui criticam artem audacius exercentes in alia omnia abire consueverunt, mihi exorta libri de hac re singularis conscribendi causam proximam prae-buit. De illa scilicet corrigendi licentia quum in utrāque partem argumentis sane idoneis atque gravibus disputatum sit, haec ipsa nunc exponenda eo lubentior statui, quo melius ita de fine, quem mihi proposuerim, constaret. Solus quidem adversus philologos quum pugnarem, sane agmen eorum perlustranti metuum dum erat, ne multitudine adversariorum prorsus equidem opprimerer, adeo ut in ista turba armis mihi meis ne uti quidem liceret. At vero illi nequaquam ex molesto homunculo-rum grege, quorum futilia dicta lubenter praeterfluere sinimus, sed viri erant in primis spectabiles, eruditione pariter atque humanitate praediti, quorum cum non nullis adeo amicitiae mihi necessitudines intercedere laetor.

Jam vero, ut ad propositum redeam, causam equidem quaerens, cur illi tam facile sibi persuaderent in literis pingendis errasse eos, qui vetera monimenta inscripsissent, hanc potissimum invenire mihi visus sum: caecus scilicet, quo multi saepe laborant, amor sui quum aegre pateretur, esse in prisci aevi reliquiis verba inscripta, quae intelligere nequidquam conarentur, istos eo adduxit, ut culpam in alios transferre mallent, quam ingenue fateri, a sua intelligentia sensuque illa prorsus esse disjuncta.

„Stultus et improbus hic amor est dignus-
que notari.“

Quae quum aliquando coram doctis illis philologis disserendo proposuissem, sermonem longius extrahens, „videtisne,“ inquam, „viri optimi corrigendo ea, quae obscura in monumentis sint, vos vestram potius sententiam eis intrudere, quam veram, quae in iis lateat, explorare? Equidem haud temere attentandam esse literam scriptam censeo, minime omnium eam, quam *in archetypo* adhuc videre liceat. Namque saepius profecto accidit, ut quae alter non nisi corrigendo se interpretari posse putaret, eadem ab altero, qui rei peritior esset, nulla omnino mutatione facta feliciter explicarentur. Procul igitur absit omnis inscriptiones emendandi libido, eas

inprimis quae lingua aliqua compositae ex-
stent, cujus subtiliorem nos cognitionem non-
dum simus adepti. Quotus enim quisque ve-
strum erit, qui Aegyptiacam, Phoeniciam
ceterasque linguas, quae in usu esse jam pri-
dem desierunt, se probe callere earundemque
scribendarum rationem penitus cognitam ha-
bere gloriari possit? Attamen non nullos in-
ter vos deprehendi, qui in antiquis lapidum
titulis sermonem ad ea quae in scholis didicis-
sent accommodatum esse vellent. Quo qui-
dem factum est, ut omnes illarum interpreta-
tiones, quae a noto sibi ac familiari dicendi
scribendique genere plus minusve recederent,
falsas esse putarent, haud perpendentes dis-
parem omnino olim fuisse quum dicendi, tum
scribendi rationem pro uniuscujusque et se-
culo et doctrina. Atque vos praesertim, qui
linguarum, quae orientales dicuntur, scien-
tiam profitemini, eo maxime falli arbitror,
quod in inscriptionibus iis, quae ad illas lin-
guas pertinent, nihil existimatis vitiose dictum
vel exstare posse, vel legi ab interprete de-
bere; nihil omnino, quod indoli linguae, qua-
lem vos quidem animo informatam tenetis, re-
pugnet, quam incorruptam semper et inte-
gram putatis, quantumvis aliarum linguarum
exempla prorsus contrarium doceant. Quin
etiam vestrum aliquem ad verba inscriptionis

cujusdam Punicae audisse me memini exclamantem: „An vero Phoenicum vel Poenorum quemquam sic locutum esse credamus?“ Quasi unquam loquentes iste illos audisset! Qui idem tamen vir, manifesta sermonis vitia in ipsis Hebraeorum libris, quamvis toties et summopere olim purgatis, variis modis excusare est ausus, ita ut archaismi, enallages, aliaeque a grammaticis in subsidium vocata nomina in apertos etiam soloecismos transferret.“

Quae quum dixissem tum illi: „Tu vero, qui totus in palaeographiae studio versaris, cave pulcherrimam artis criticae operam despicias; qua viros etiam summos optime de literis meritos esse nemo ignorat. Quam misera, quaesumus, veterum scriptorum sors, quam foeda optimorum librorum, quos merito classicos appellamus, exstaret facies, nisi tot tantaque menda, quae sive librariorum sive aliorum manus hominum iis intulerat, criticae ope artis essent sublatae. Sed quid impedit quo minus argumenta, quibus usus es, breviter in te ipsum retorqueamus? Tene scilicet philologos egregii arguere ausum erroris? qui palaeographus in consimili, adeoque majori versaris eo quod antiquas interpretaturus inscriptiones summa quidem religione omnes

literarum apices servas, sermoni autem barbaras obtrudis locutiones, quibus grammatica omnisque scribendi ratio repugnat. Nec linguis solum minus cognitis ista affingis, sed Graecae etiam et Latinae, quarum totam rationem et indolem jam pridem tenemus perspectam? “

Quae quam argute ab illis in me dicta essent equidem sentiens minime tamen iis turbatus, quod in promptu erat, responsum reddidi hocce: „Quodsi omnia quae dicitis, viri praestantissimi, concedere oporteret, et laudata vobis illa linguarum castitas ex priscis etiam temporibus nobis comperta atque explorata esset; profecto ex omni hac disputatione certius nihil colligere liceret, quam beatorum esse medium ut teneant. At vero argumentis meis nequaquam similia videri illa, quae in palaeographos rejicere tentastis, sed prorsus diversa paucis jam exponam. Vos nempe ego de vi literis illata accusavi: a vobis autem ipse reprehensus sum in eo quod sermoni barbaras locutiones obtruderem. Interpretis igitur in deliberationem cadit, utra via sese expedire velit ex istis inscriptionum tenebris. Obscuritatis enim causa quaerenda ipsi erit, vobis quidem auctoribus in literis perperam exaratis, me autem arbitro *in sermonis vitio et in ratione scribendi a recta persaepe abeunte.*

Quarum obscuritatis causarum admodum inter se disparilium utra vero sit similior, iudicium quidem stet penes eum: hoc tamen meminisse velim, literis, quandoquidem ipsos sub sensus cadunt, nihil esse manifestius. Quoties autem argumenta inter se pugnant, quorum alterum ab eo ducitur, quod sub sensus cadit; alterum ab eo quod sola opinione nititur: praeferendum huic esse illud, vos quoque viri clarissimi censebitis. Nemo enim jam ignorat, a criticis, libros etiam scriptos, quos non authenticos esse patet, audacius immutantibus, sexcenties esse erratum, quum ex ingenio vel temere concepta opinione verae lectioni falsam substituerent, aut scripta a veris suis auctoribus abjudicaret. Quod quidem, ut omittam ceteros, viris accidit quam celeberrimis Ernestio inprimis et Graevio, Ciceronem, ut insigni utar exemplo, perperam corrigere ausis; Wolfio etiam veras illius epistolas supposititias esse arbitrato. Quid? quod nomina etiam propria, quorum tamen etymon ob peregrinae linguae ignorantiam neutiquam noverrant, immutare sunt conati; quo factum est ut nomen $\Theta\omega\upsilon\theta$, quod optime scripserat Cicero (N. D. 3, 22), a nasutis censoribus deinde corruptum hodie perperam legeretur $\Theta\omega\theta$. Scilicet omnino ignorasse videntur, quod vel a barbaro scriptore Martiano Capella di-

scere potuissent, Philologiae matrem esse Phronesin! Verum usque eo quorundam processit tum veteres tum recentiores scriptores corrigendi libido, ut ex vobis ipsis eam improbantes exsurgerent, qui libris suis „de Latinitate falso suspecta“ et „de Latinitate restituta“ restituendas esse censerent quum voces, tum locutiones, temere proscriptas ab eis scilicet, quibus omnia se legisse persvasum esset, nec unquam bene dici potuisse, quod ipsis adhuc esset ignotum, putarent. Illa denique de linguarum castitate semper religiose servata quae quosdam cepit opinio tantum abest ut vera sit et stabilis, ut infirmam et a vero quam maxime alienam esse permultis et manifestis doceri exemplis possit.“

Quibus a me dictis illi quidem subridentes non nisi haec regerebant: „Artificium, quo usus es, probe perspicimus. Neque enim quisquam negare poterit, neque nostrum est dissimulare, oculos longe veriores testes certioresque esse, quam reliquos hominum sensus, ac formam etiam literarum a quocunque perspicere posse, quantumvis rudis ille sit et illiteratus. At vero quod de linguarum ratione et indole iudicium ferendum, hoc nobis sumimus, qui tot scriptorum praestantissimorum libris perlectis omnem quum loquendi, tum scribendi usum probe noverimus. Et licet concedamus

necesse sit, linguarum castitatem non semper fuisse servatam; nemo tamen unquam nos eo adducet, ut a priscis contra ipsius grammaticae leges in scriptis suis peccatum fuisse credamus. Nec tu probe perpensis videris, omnem veterum monumentorum interpretationem prorsus incertam fieri, si cuilibet licentia concedatur illis sermonis vitia vel insuetam orthographiam pro lubitu affingendi.“

Quae quum dixissent tum ego, ut ad finem disceptationem adducerem, novissima verba haec feci: „Insanus profecto essem, si vos, qui primas nunc inter philologos occupatis, aliis linguarum peritia antecellere negarem. Immo persvasum habeo, vix reperiri posse censores, vobis magis idoneos, qui iudicent ea, quae *hodie* recitentur. At vero omnino alia est quaestio de iis, quae *olim* fuerunt scripta, quaeque quo magis optimorum scriptorum libris vos eruditos et optimo dicendi generi adsvetos esse affirmatis, eo minus a vobis esse cognita, haud sine causa suspicor. Certe, ut de priscorum ratione dicendi et scribendi recte iudicemus, distinguendum nobis est inter varia monumentorum genera. Sunt enim quae a prima manu profecta hodieque servantur, ut lapides, numi, gemmae, et chartae publicae, quae diplomatum nomine vocantur. Sunt alia, quorum autographa jam diu

periere, quaeque non nisi ex illis exscripta legimus, cuius generis sunt omnes fere libri. Quos quidem a grammaticis et criticis iterum iterumque correctos, haud mirum est meliorem nunc formam prae se ferre, quam illa. Atque eo vos decipi arbitror, quod, qui solis libris legendis adsveti sitis, illa autem monimenta vel ignoretis, vel propter barbarum passim dicendi genus, negligatis, falso vobis persuadeatis et grammaticae et orthographiae leges ut nunc, ita olim observatas esse. Quare videte ne tota vestra corruat argumentatio. Quum enim, omnem inscriptionis interpretationem, si quid in ea sit barbare dictum vel grammaticae legibus abhorrens, falsam esse contendatis; propositio vestra generalis (*inductionem* vocant), haec est: nullam exstare inscriptionem, in qua barbare aliquid dictum vel contra grammaticae leges peccatum fuerit. Adversus ejusmodi autem genus ratiocinandi si ostendi potest, esse universi aliquam partem (unicam saltem inscriptionem), in quam non cadat quod erat propositum; tota argumentatio refellitur. Ego vero, quod majus est, contendo, nihil tam barbare dictum, nihil tam soloecum et vitiosum unquam excogitari posse, quin legatur in permultis monimentis, quibus, quum ipsa authentica adhuc exstent, audacem manum admoveere criticis non licuit. Quae quamvis

pro certo affirmare possim, verbis tamen meis ut fidem temere habeatis nullus rogo quoniam omnia ut vobis ex industria probem ipsa res postulat. Quum vero ut hoc probandi officium praestari queat, quaerenda mihi sit ex omni monimentorum genere vis exemplorum major, quam ut brevi temporis spatio argumenta omnia colligere possim; peculiari libello fidem meam me liberaturum esse polliceor. Quod dum molior, vos vobis persvadeatis velim, me neutiquam omnem artem criticam, ac minime quod ad libros scriptos, respuere: sed id tantum agere, ut contra virgulam illam quasi divinam intercedam, qua critici in monimentis authenticis literas alias aliarum in locum transire jubent, et contra abusum pugnem falcis illius, quae ad secandas et desecandas literas quibusdam semper fere ad manus est, jactantibus corrupto loco se medicinam afferre. „At vero „non est ea medicina“, vester inquit Cicero, „quum sanae atque integrae corporis parti scalpellum adhibetur: carnificina est ista.“ Quā propter licet non sim nescius, fuisse omni fere tempore, nec hodie deesse scriptores et artifices, qui verba a se scripta ipsi non intelligant, ideoque istos etiam peccare potuisse; sagacioris tamen iudicii esse censeo, discernere sermonis vitia, quae non nisi communi temporis vel regionis vel singulorum

hominum consuetudini tribuere debeamus ab iis erroribus, quorum culpa teneri artifices et sculptores videantur. Quod quidem discrimen in Graecis et Latinis inscriptionibus lucidius animadvertere licet, quam in iis, quae compositae sunt lingua aliqua nobis minus familiaris. Illorum enim monumentorum copia major est, indeque sermonis cognitio facilior, cujus ope observari possunt verba saepius eadem redeuntia ac triti in genere dicendi errores, quos neque scribentium neque artificum, sed ipsorum auctorum esse, recte ita colligitur. Quare in inscriptionibus Latinis priorum post Christum natum seculorum si quis ista: „*Cum quem vixi*“, — „*Cum quam feci*“, — Quae cum maritus fecit“ vel „*De donum Dei*“,“ vel hunc theatrum, hunc prodigium, hunc sepulchrum, cet. errori artificum tribuere, literasque criticorum more mutare vellet, nonne merito hujus inscitia ab omnibus rei peritis accusaretur? Ita enim tum voluit usus

„Per quem est arbitrium et jus et norma loquendi,“

In Latinis quidem aperta res est: faciamus autem in monumento aliquo Punico, vel Coptico similia sermonis vitia legi; quis quaeso unquam erit, qui lucide nobis demonstret, ex artificis magis, quam ex auctoris errore illa menda emanasse? Quod tandem attineat ad

illud, quo ultimo loco adversus me usi estis, argumentum, arbitrariam fieri omnem interpretationem, simulac aberrasse auctorem a recta dicendi ratione statuere cuilibet interpreti licuerit, equidem a vobis, qui saluberrima etiam abusui obnoxia esse bene noveneritis, hoc quaerere cupiam, num forsan omnem cultorum vel ensium obtundendam esse aciem idcirco censeatis, quod infantium vel mente captorum in manibus plurimum inde mali nasci possit? Praeterea nunquam in mentem mihi venit, ut promiscue omnibus concedere vellem potestatem *affingendi* (ut verbis utar vestris) veterum scriptis vitia sermonis: sed rei peritorum potius esse censeo, momenta quae modo proposui perpendere, et quot qualiaque in sermonem vitia irrepere vel potuerint, vel vere apud diversi generis homines et variis terrarum in regionibus illata fuerint, internoscere. — Quare omnibus probe consideratis et aequa lance perpensis, utique melior esse videtur causa palaeographorum, literas scriptas tuentium, quam criticorum, alias eis pro arbitrio substituentium.

Atque is colloquii nostri tum exitus fuit. Neque tu, vir doctissime, improbabis, palaeographum literas tueri scriptas, quippe qui ab aris et focus ferrum depellens non nisi officio suo fungatur. Quoniam autem ut intelligantur

ea, in quibus philologi artem criticam perverso isto modo exercentes sint reprehendendi, exquisita linguarum cognitione non opus est; sed oculi sufficiunt soli; neutiquam me poenitet, eadem de re amicum, qui in Berolinensi Graecarum inscriptionum collectione adornanda primas partes egerat, monuisse; licet Graecae linguae peritia illius tanta sit, ut vel minima, qua pollet, parte acquisita ego contentus essem. Neque aegre tulit monita vir egregius, quippe bene gnarus me non id egisse, ut vituperandi libidinem exercerem, sed ut veritatis potius viam cuique apertam et liberam servarem. At tamen exsurrexit vir alius pariter doctus, qui in relationibus eruditorum Gottingensibus illum defensurus „laudandam esse“ contendit „istam licentiam, quippe ex qua praesertim agnosci posset acutum interpretis ingenium.“ Haec ille quidem; sed videat, ne adulatoris magis, quam veri amici partes agat. Nonne enim a fine, quem sibi proponere debet quivis interpretes, omnino aberrare dicamus eum, qui quid ingeniosum, non quid verum sit, quaerat? Atqui verum esse, quod cum literis scriptis pugnet, quis est qui ut hoc probet, aliquid saltem argumenti, afferre possit? quum ne species quidem veri in eo lateat. Multo igitur minus probi interpretis officio fungitur, qui, non quod scriptum exstat, sed quod scribi potuerit, vel

pulcherrimis et *felicissimis*, quas venditant, conjecturis, explicare studeat. Etenim mihi quidem iste simillimus videtur equiti illi Hispano, qui vires in molis, quae alatae appellantur, exercuisse fertur: vel certe comparandus qui delet et commutat, quae vere sunt scripta, cum Archagatho, primo apud Romanos medico, „a cujus secandi urendique saevitia“ teste Plinio, „illud vulnerarii in carnificis nomen transiit.“ Sed nolim ulterius rem prosequi, quiescant placide, quibus ita somniare, atque istam pro Junone nubem amplecti volupe est.

Te vero, vir celeberrime, qui veteranus inter philologos omni laude es cumulatus, arbitrum, quando opus meum prodierit, sumere liceat. Interim conatibus et laboribus meis eadem, qua hucusque fecisti, humanitate favere, atque aequum te judicem praebere pergas etiam atque etiam te rogo. Vale aetatis nostrae decus.

Dabam Mannhemii die xxiv. mensis Augusti anni MDCCCXXVII.

